

Llibre blanc del tercer sector civicosocial

Estudi encarregat pel Departament de la Presidència i de Benestar Social

2003

RPEO 337 a

Registre Públic d'Estudis d'Opinió de la Generalitat de Catalunya
Decret 1/2005, d'11 de gener

Dossier de Treball

Llibre blanc del Tercer Sector Cívicosocial

- 1 Grans números:**
El Tercer Sector Cívicosocial a la societat catalana

- 2 Definició** del Tercer Sector Cívicosocial a la societat catalana

- 3 Organització i Recursos Humans**

- 4 Recursos econòmics**

- 5 Comunicació**

- 6 Noves Tecnologies**

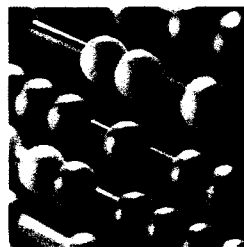

- 7 Marc Legal**

- 8 Relacions**

1 Grans números: El Tercer Sector Civicosocial a la societat catalana

Grans números: El Tercer Sector Cívico-social a la societat catalana

El Sector en números

- Más de **900 M €**
- Más de **52.000** contractats
- Más de **155.000** voluntaris
- Más de **1.000.000** d'usuaris
- **5.626** entitats identificades

Presència a la Societat

- **pressupost:** més de **1%** sobre PIB
- **personal contractat:** més del **2,4%** de la població ocupada
- **voluntariat:** més del **2,6%** de la població catalana

2 Definició

del Tercer Sector Cívicosocial

Generalitat de Catalunya

Definició del Tercer Sector Cívicosocial

Organitzacions no Lucratives

- Associacions
- Fundacions
- Cooperatives de Iniciativa Social

Una matriu de doble entrada...

Activitats

- Sensibilització de l'opinió pública
- Assessorament jurídic i/o tramitació legal
- Informació i orientació
- Assistència mèdica
- Assistència psicosocial
- Ajuda a domicili
- Alimentació
- Prestacions econòmiques (individuals, beques)
- Educació i formació
- Assistència per la inserció laboral
- Atenció residual permanent
- Atenció diürna o centres de dia
- Ajuda o subvencions a institucions d'àmbit social
- Promoció del voluntariat social

Col·lectius

- Població en general
- Família
- Infància
- Jovent
- Gent Gran
- Dones
- Drogodependents
- Malalts crònics
- Disminuïts
- Refugiats i asilats
- Immigrants
- Minories ètniques
- Reclusos i exreclusos
- Marginats transeünts
- Col·lectius en situació d'emergència (catàstrofes)

3 Organització

i Recursos Humans

Situació actual
Escenari desitjable...
Recomanacions

Generalitat de Catalunya

Organització i Recursos Humans

3

Situació actual

- **Òrgans de govern amb molt pes en gestió diària o molt poc paper a l'organització**
 - tamany: 8 membres de mitjana
 - 16% de les organitzacions remuneren algun membre
 - 17% juntes es reuneixen setmanal
 - poca orientació de futur: només un 50% tenen planificació estratègica
- **Composició diversa dels recursos humans en funció de tamany i subsectors**
 - 52% de les organitzacions no tenen

- assalariats- 14% no tenen voluntaris
- 71% del personal són dones-feminitzat
- personal més envellit que mitjana economia
- 45% dels assalariats són universitaris vs. 30% economia
- **Voluntaris:** més del 70% dels recursos humans del sector
 - 36% fa més de 5 anys que col·laboren amb les seves organitzacions-12% menys d'1any
 - 65% dedica menys de 5 hores setmana

- **Remunerats:** més del 23% dels recursos humans del sector
 - 40% temporalitat vs. 33% conjunt econ
 - 31% temps parcial vs. 7% conjunt econ
- **Gestió recursos humans:** menys dels 15% té polítiques. 76% formen remunerats, 52% voluntaris
- **Important creixement i perspectives de creixement de personal:** sobretot remunerat

Punts forts

- Òrgans de govern compromesos
- Diversitat de col·lectius
- Elevada presència de voluntariat
- Elevat nivell de vinculació del personal

Punts Febles

- Poca separació de funcions directives i de gestió
- Dificultat de renovació dels òrgans
- Baixa dedicació, en temps, dels voluntaris
- Condicions contractuals
- Es fa poca gestió dels recursos humans

si no evitem les amenaces...

Ens podem trobar amb organitzacions no capaces de donar resposta a noves demandes socials, no innovadores perquè tenen òrgans de govern no funcionals. Per altra banda, hi ha el perill de pèrdua de participació voluntària i una crisi de legitimitat.

Escenari desitjable...

Organitzacions més independents, transparents i obertes, amb la possibilitat de fer estratègies de llarg termini en la recerca de finançament i amb un nivell de despesa controlada

...pel Tercer Sector Cívicosocial

Recomanacions

1. Clarificar estructures

Definir i assignar funcions. Crear estructures imaginatives i adaptables. Externalitzar, compartir serveis. Paper clau entitats segon nivell

2.- Consolidar òrgans de govern

Clarificar funcions direcció-gestió. Esforç per renovació òrgans de govern. Possibilitat remuneració càrrecs govern, associada a creació de mecanismes propis de control i transparència. Definició de sistemes de vinculació dels òrgans de govern, sobretot en les entitats grans

3.- Impulsar la planificació a llarg termini

Obertura a canvis entorn. Establir processos de recollida informació. Impulsar activitats de recerca i formació, sobretot les entitats de segon nivell. Ajuts públics a recerca i informació

4.- Definir criteris clars de gestió de recursos humans impulsats des de les entitats de segon nivell

5.- Apostar per la promoció i la capacitat.

Ajuts públics a la formació. Definició col·lectiva de necessitats de formació-especialitzada per tipologies. Creació de possibilitats de promoció professionals

6.- Ampliar les formes de col·laboració voluntària

Obrir-se a noves formes de voluntariat: reducció dedicació, més coordinació. Buscar noves fonts de voluntariat. Administracions públiques-informar, difondre i donar suport

7.- Reflexionar a nivell sectorial sobre la professionalització, la seva necessitat i els seus límits. Definir mecanismes de relació entre col·lectius dintre de les organitzacions

8.- Establir un marc de relacions laborals

Definir condicions contractuals : tipologia contractació i nivell salarial. Ajuts públics a la contractació, més plurianualitat subvencions. Definició d'un marc de relacions sindicals

4 Recursos

Econòmics

Situació actual
Escenari desitjable...
Recomanacions

Generalitat de Catalunya

Situació actual

- En general, es detecta precarietat econòmica del sector
- Tamany pressupostaris molt diferents: 31,8% menys de 2 milions/ 5,2% més de 250 milions
- Procedència diversificada de les fonts de finançament, tot i l'elevada dependència del finançament públic.
 - 52,8% reben finançament públic, principalment organitzacions de tamay mitjà-gran.
 - Els principals finançadors des de l'Administració són la Generalitat i Ajuntaments.
 - El 46,3% no cobren pels serveis
- Manca de visió estratègica de la financiació: "es fa el que es pot".
- Problemes de tresoreria
- S'auditen en funció del tamany:
5% < 2 milions/ 90% >250 milions

Punts forts

- Capacitat per fer activitats malgrat les dificultats econòmiques
- Creixement continuat del volum econòmic i importància del sector
- Creixent nombre d'organitzacions auditades

Punts Febles

- Precarietat econòmica de les organitzacions
- Manca de visió estratègica del finançament
- Dependència del finançament públic en organitzacions mitjanes
- Encara poques organitzacions petites i mitjanes auditen
- Dificultats a la gestió de la tresoreria

si no evitem les amenaces...

Ens podem trobar amb un sector cada vegada més depenent del curt termini, tancat a la societat, depenent d'ajudes i amb moltes dificultats de creixement i consolidació en el cas de les organitzacions petites.

Escenari desitjable...

Organitzacions amb capacitat de preveure i respondre a noves necessitats socials. Òrgans de govern compromesos amb pes en la direcció estratègica. Equips humans consolidats. Convivència de diferents perfils amb rols clars

...pel Tercer Sector Cívicosocial

Recomanacions

1 -Integrar el finançament com a element estratègic. Reflexionar sobre l'estructura del finançament (públic, privat, cobrament de serveis,...) i impulsar accions en els diferents àmbits

2 -Incrementar el volum d'ajut públic al sector per tal de reforçar les organitzacions

3 - Incrementar el nivell de finançament privat de les organitzacions de tamany mitjà-gran

Dedicar recursos a la captació de fons. Dur a terme polítiques de fidelització. Incrementar la relació amb les empreses privades. Per part de les administracions públiques, millorar el tracte fiscal dels donatius

4-Treballar colze a colze entre finançadors, especialment els públics, i organitzacions, per crear programes plurianuals de finançament

5- Millorar la tresoreria. Aconseguir més pactes de recolzament del sector bancari amb garanties globals i condicions comunes per a les subvencions. Revisar els terminis de pagament de subvencions i contractes

6-Difondre sistemes comuns de gestió i control de les despeses per al sector des del mateix sector i les admin.públiques

7- Impulsar la col·laboració entre organitzacions petites, des del rol i condicions dels finançadors pels projectes. Concedir subvencions i contractes per a projectes conjunts

5 Comunicació

Situació actual
Escenari desitjable...
Recomanacions

Generalitat de Catalunya

Situació actual

- **Campanyes de comunicació globals**
 - 63% fan campanyes
 - 35% puntualment, 28% habitualment
- **Objectius prioritaris**
 - sensibilitzar ciutadans: 39%
 - donar a conèixer entitat: 34,8%
 - recollir diners: 6,2%
 - pressionar administracions: 5%

- **Mitjans principals:** conferències i enviaments per correu, cartells i mitjans comunicació locals

- **Comunicació amb base social i donant**
 - 66% no fan arribar informació socis i donants
 - poquíssims plans de fidelització
 - comunicació unidireccional

- **Comunicació amb usuaris**
 - unidireccional
 - poca recollida informació-avaluació

Punts forts

- Consciència de la importància de la comunicació
- Existència d'un volum important de persones ja compromeses: voluntaris, donants i socis. Base social de partida elevada

Punts Febles

- No hi ha consideració estratègica de la comunicació
- Baix ús de la comunicació per a pressió política i consolidar organitzacions
- Poca informació a socis i donants
- Poca informació a usuaris
- No es fa avaluació i recollida d'informació

si no evitem les amenaces...

Ens podem trobar amb organitzacions tancades al seu col·lectiu de suport inicial, molt ocupades en la prestació de serveis i no en les funcions de sensibilització i denúncia. Això pot portar el risc de pèrdua de valor social del sector i legitimitat i confiança de la societat. No ús dels seus recursos (socis i donants) en tota la seva potencialitat. Desconeixement de preocupacions i situació usuaris.

Organitzacions transparents i legitimades que disposen de mecanismes fluids de comunicació amb els socis, donants i usuaris i que tenen un reconegut valor social més enllà dels serveis que presten. Utilitzen la comunicació per a consolidar les organitzacions: captació de fons

...pel Tercer Sector Cívicosocial

Recomanacions

1.- Integrar la comunicació dintre de l'estratègia organitzativa

Dedicar recursos a la comunicació, fidelització de socis, donants i voluntaris

Establir vies de comunicació amb els usuaris

Des de les administracions facilitar més les vies de comunicació del sector amb els ciutadans

Estandaritzar processos de recollida d'informació sobre usuaris, socis i donants

2.- Impulsar la rendició de comptes

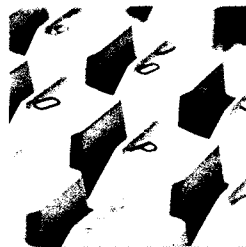
Creació de mecanismes de control i transparència sectorials: base de dades, webs...

Desenvolupar mecanismes d'avaluació a nivell sectorial o subsectorial

Impulsar des de les administracions o el mateix sector normes de qualitat sectorial

Creació de registres d'informació públics

6 Noves

Tecnologies

Situació actual
Escenari desitjable...
Recomanacions

Generalitat de Catalunya

Situació actual

■ Diferències molt marcades en funció del tamany de les organitzacions

- Fan servir habitualment eines informàtiques: 52,4%
- Fan servir el correu electrònic amb assiduitat: 37,2%
- La informació està recollida en bases de dades informatitzades: 36,1%
- Tothom que ho necessita té un ordinador per treballar: 29,9%
- Disposen d'una xarxa informàtica: 22,0%
- Disposen d'una web organitzativa: 15,6%

Punts forts

- Consciència al sector de la necessitat de posar-se al dia tecnològicament
- Iniciatives en curs des del mateix sector per a l'informatització

Punts Febles

- Baix índex d'ús de les noves tecnologies
- En les organitzacions petites, pocs recursos econòmics i humans per afrontar el canvi tecnològic
- Escepticisme i prejudicis d'algunes organitzacions

si no evitem les amenaces...

Si les organitzacions donen l'esquena a les NTI's es podria arribar a un sector antiquat, ineficaç i incapaç de respondre a les necessitats socials, contribuint a fer més gran l'esclatxa digital

Escenari desitjable...

Organitzacions que utilitzin les NIT'S per a dur a terme de forma més eficaç les seves actuacions
...pel Tercer Sector Cívicosocial

Recomanacions

1-Continuar amb les accions des del sector per recolzar la incorporació de les organitzacions petites a les NTI's. Acords amb empreses informàtiques i activitats de recolzament a la formació en noves tecnologies

2-Incorporar les NTI's als projectes i actuacions amb normalitat, per facilitar el seu ús entre els col·lectius d'usuaris

3-Recolzar des de l'Administració l'ús de les NTI's en la seva relació amb el sector. Justificació de subvencions a través de web, accés a informació i consultes via telemàtica

4-Formació en l'ús de noves tecnologies, tant per cursos, com formació en l'ús habitual a l'activitat

7 Marc Legal

Situació actual
Escenari desitjable...
Recomanacions

Generalitat de Catalunya

Situació actual

- 74,5% són associacions
- 16,8% són fundacions
- 2,5% són cooperatives
- 2,5% són entitats religioses
- 6% ha canviat de forma jurídica
- 3,4% té previst canviar de forma jurídica
- **Desconeixement del marc legal i fiscal:**
84% organitzacions no responen preguntes referents a aquest tema
- **Resposta incorrecte en percentatge molt elevat casos**

Punts forts

- Adaptació al marc legal existent
- Creixent consciència de la importància d'un marc legal adequat

Punts Febles

- Baix nivell de coneixement de la regulació jurídica i fiscal
- Tracte fiscal

si no evitem les amenaces...

Poca adaptació del marc jurídic a les necessitats reals del sector. Dificultat de delimitació del sector en funció de forma jurídica. Ús de formes jurídiques que no s'ajusten a desitjos ni necessitats organitzatives. Creixement espectacular del model fundacional. Deslegitimació pública de determinats models organitzatius. Il·legalitat per desconeixement en aspectes fiscals i jurídics

Escenari desitjable...

Opció per forma jurídica en funció de criteris vinculats a missió i forma d'actuar, no a temes fiscals. Claredat en el marc jurídic i fiscal a escollir. Major estabilitat en la forma jurídica de les organitzacions. Delimitació de formes jurídiques pertanyents al sector, noves formes que responen a noves necessitats. Legitimació pública de diferents models organitzatius

...pel Tercer Sector Cívicosocial

Recomanacions

1.- Clarificació del marc jurídic

2.- Millora i facilitació de la declaració d'utilitat pública

Unificació del tracte fiscal no-lucratiu-àmbit social

3.- Major difusió dels mecanismes actuals d'accés a informació legal i fiscal

Recolzament de les administracions públiques en aquest procés. Impuls de la formació en aquests àmbits

8 Relacions

Situació actual
Escenari desitjable...
Recomanacions

Generalitat de Catalunya

Situació actual

1- Coordinació intersectorial

- 71% consideren es coordinen poc
- 64% pertanyen a entitats de segon nivell
- Objectiu pertinença
 - 90,8% mantenir contactes
 - 76,2% intercanviar experiències
 - 43% incrementar capacitat tècnica
 - 33% obtenir viabilitat i influència
 - 29,9% obtenir subvencions
 - 7,4% obtenir donatius privats
- 70% han col·laborat amb altres entitats
- Tipus de col·laboració molt diversa

2- Relació Administracions Públiques

- 56% considera que la Generalitat dona molt o bastant suport al sector
- 75% s'han relacionat amb el sector públic
- 71% subvencions i 46% cessió espais
- 19% contractació pública
- 25% participen en òrgans consultius

Punts forts

- Elevat nivell de pertinença a entitats de segon nivell
- Elevat nivell de relació amb el sector públic
- Experiència de col·laboració amb les administracions, acord en demandes vs. les mateixes

Punts Febles

- Entitats de segon nivell massa dèbils
- Poc valor organitzatiu de la pertinença a entitats segon nivell
- Relació amb Administracions Públiques no estratègica: finançament

si no evitem les amenaces...

Ens podem trobar amb organitzacions amb un nivell d'impacte molt inferior al volum de recursos que mouen i amb poca capacitat de resposta a noves demandes. Organitzacions subjectes al sector públic. Un sector on les petites organitzacions ho tindran difícil per sobreviure

Escenari desitjable...

Sector amb pes polític suficient per a orientar determinades polítiques socials. Organitzacions legitimades i capaces de respondre a necessitats més complexes. Sector compost per una diversitat de tamanyos organitzatius. Organitzacions petites molt especialitzades i grans més globals. Sector no limitat a la prestació de serveis

...pel Tercer Sector Cívicosocial

Recomanacions

Entre el sector

1.- Impulsar la cultura de col·laboració

Esfort intern de pensar en clau de col·laboració. Impulsar des de les administracions, mitjançant subvencions i contractes, la realització de projectes conjunts. Formació sobre col·laboració

2.- Enfortir les entitats de segon nivell

Clarificació del seu rol. Convertir-se en entitats d'oferta de serveis als seus membres. Més dedicació de recursos. Ajuts públics a aquestes entitats. Canaltització de les accions de suport a través de les mateixes

Amb l'administració pública

1.- Redefinir mecanismes actuals de relació amb administracions públiques

a.- Explorar nous criteris d'assignació de subvencions i contractes

Valoració de criteris com: proximitat, experiència, coneixement, valor social i no només cost. Ús de contractació pública per a impulsar la política social. Plurianualitat dels ajuts

b- Millora procediments de contractació i subvencions

Simplificació de la burocràcia. Formació dels funcionaris responsables sobre el sector

c- Canvi dels mecanismes de control
Avaluació d'impacte vs. control costos

2.- Ampliació dels espais de relació

Establiment de relacions de partenariat en definició de polítiques públiques i serveis socials.

Racionalització dels espais de participació. Assumpció per part del sector del seu rol polític i de denúncia.

